

Beleidsplan Stichting Duits in de Beroepscontext

Deel I

Hoofdstuk 1

Het ontstaan van het initiatief Duits in het MBO: verontrustende signalen in 2012

Het netwerk “de ler(n)ende Euregio” - een samenwerkingsverband van Nederlandse en Duitse scholen voor Middelbaar beroepsonderwijs in de Euregio Rijn Waal - ontvangt in 2012 signalen van verontruste bedrijven en docenten dat het voortbestaan van het onderwijs in de Duitse taal binnen het Nederlandse MBO ernstig wordt bedreigd. Deskundigen uit de praktijk geven te kennen dat reeds enkele jaren een trend waarneembaar is waarbij eisen ten aanzien van de beheersing van Duits in kwalificatiedossiers worden gereduceerd: zowel in kwalitatieve als kwantitatieve zin. De generieke verplichting tot examinering van het vak Engels voor niveau 4-opleidingen sinds 2012 wordt gezien als oorzaak van een versnelling van deze trend. Volgens veel docenten komt Duits daardoor in de verdrukking en wordt het onderdeel in de zogenaamde vrije ruimte veel minder aangeboden en gekozen. Het lijkt erop dat het onderwijs in het Duits onbedoeld het slachtoffer wordt van wijzigingen in de wet- en regelgeving. Dit zou een zeer ernstige ontwikkeling zijn. Om de ernst van de situatie in kaart te brengen wordt op 21 september 2012 een conferentie rond dit onderwerp georganiseerd. Bij deze conferentie werkt de Lerende Euregio – evenals bij navolgende initiatieven - nauw samen met de landelijke werkgroep Duits: “Mach mit!”¹. In de aankondiging voor de conferentie wordt gesteld: *“Kennis van de Duitse taal en cultuur is van groot belang voor de vakmensen die we opleiden in het middelbaar beroepsonderwijs. Die waarheid dringt bij velen nog steeds onvoldoende door. Want ondanks het feit dat iedereen weet dat onze welvaart sterk afhankelijk is van de economische band met Duitsland dreigt het onderwijs in de Duitse taal in het MBO verder gemarginaliseerd te worden. Vanuit het bedrijfsleven komen steeds duidelijker signalen dat deze ontwikkeling moet worden gekeerd. In de grensstreek groeit gelukkig het bewustzijn dat jongeren tijdens hun vakopleiding in contact moeten worden gebracht met onze grootste handelspartner: daar is de betekenis van deze economische band immers elke dag zichtbaar. Maar er is veel meer nodig om het onderwijs in de Duitse taal en cultuur binnen het MBO de plaats te geven die het verdient.”*

¹ *Macht mit!*^{is} een initiatief dat zich ten doel stelt de positie van de Duitse taal in Nederland te versterken. Hierin werken samen: de Duitse Ambassade Den Haag, de Duits-Nederlandse Handelskamer, het Duitsland Instituut Amsterdam en het Goethe-Institut Niederlande

**September 2012. Lerende Euregio organiseert conferentie in Kleef:
„Versterk het onderwijs in de Duitse taal en cultuur in het MBO“**

De opkomst is verrassend groot meer dan 100 mensen nemen deel: voornamelijk docenten Duits en managers uit het MBO. Aan het eind van de conferentie wordt een werkgroep geformeerd die de problematiek in kaart gaat brengen.

Drie vragen staan op de voorgrond:

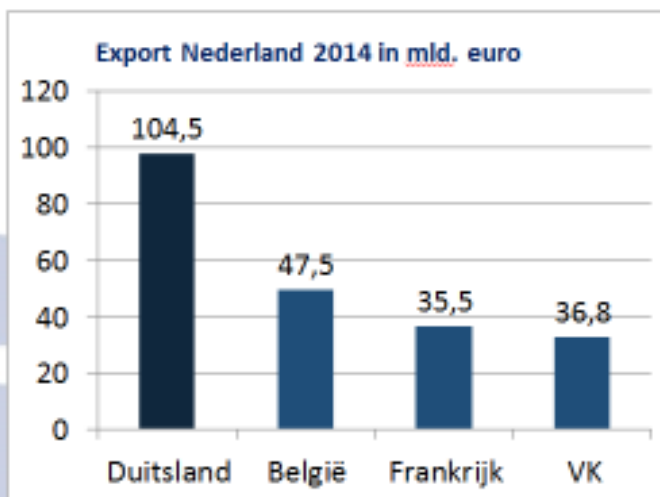
- a) Wat is het belang van Duits voor het MBO?
- b) Klopt het inderdaad dat het steeds slechter gaat met de positie van het vak?
- c) Zo, ja wat gaan we daar aan doen?

a) Het belang van Duits voor het MBO: de economische factor

De eerste statistiek laat overtuigend zien de ons omringende landen de levensader zijn voor onze op export gerichte economie. Duitsland is voor ons verreweg het belangrijkste. Bijna een kwart van onze export gaat in 2011 naar Duitsland. Daarna volgen op grote afstand de andere ons omringende landen. Kijken we naar de importstroom naar Nederland dan is weer Duitsland verreweg onze belangrijkste handelsrelatie.

Duitsland als Handelspartner

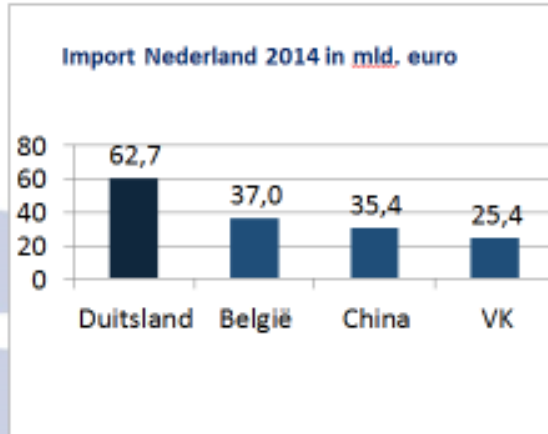

Totale export van Nederland in 2014 433,4 **mld** euro

24,1 procent naar Duitsland

Bron: CBS

Duitsland als Handelspartner

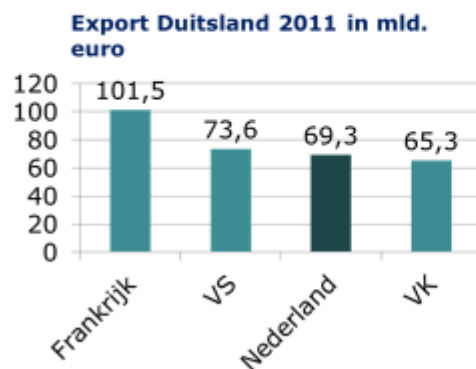
Totale import van Nederland 2014 **433,4 mld euro**

16,4 procent uit Duitsland

Bron: CBS

Maar is Nederland voor Duitsland ook zo belangrijk?

Handelspartners van Duitsland

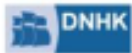

Totale export van Duitsland in 2011
1060,20 mld euro

6,5 procent naar Nederland

Bron: S&B

Jazeker: Nederland is de derde handelspartner van Duitsland wereldwijd. Deze statistieken illustreren de enorme verwevenheid van de beide economieën. Maar laten we eens nader inzoomen en kijken hoe het staat met de relatie tussen Nederland en Noord Rijn Westfalen: de deelstaat waarmee we een groot deel van onze grens delen. Beide landen zijn zeer vergelijkbaar qua inwoneraantal en economische prestaties.

Noordrijn-Westfalen (NRW)

	NL	NRW
Grootte	41.500 km ²	34.088 km ²
Inwoners	16,83 mln.	17,64 mln.
Bevolkingsdichtheid	405 per km ²	517 per km ²
BBP	797 mld. €	625 mld. €
Economische Groei	0,9%	1,3%
Werkloosheid	7,0%	7,7%
Inflatie	-0,15%	0,9%

Bron: SBD, CBS – cijfers 2014

Handelspartner Noordrijn-Westfalen

Import NRW uit Nederland 37,4 mld euro

Export NRW naar Nederland 19,4 mld euro

Ter vergelijking:

Export Nederland naar China (2013) 7,7 mld euro

Bron: CBS, SBD – cijfers 2015

Hier is de verwevenheid nog groter dan bij een vergelijking van de beide nationale staten. Ongeveer een derde van onze uitvoer naar Duitsland gaat naar Noord Rijn Westfalen. Dat is ruim zes maal zoveel als onze export naar China. Confrontatie met de werkelijkheid aan de hand van harde cijfers ontlokt aan beleidsmakers en managers aan wie we deze gegevens presenteren steeds weer dezelfde reactie: *We weten het eigenlijk wel, maar realiseren ons te weinig hoe fundamenteel belangrijk deze relatie is. Waarom doen we hier dan zo weinig mee?*

Het is niet toevallig dat dit initiatief ontstaat in de grensregio. Daar is het meest zichtbaar hoe belangrijk de economische relatie met Duitsland is. Veel Nederlandse MKB bedrijven genereren hier een deel van hun omzet aan de andere kant van de grens. De detailhandel in de Nederlandse grenssteden is sterk gericht op het bedienen van Duitse klanten. Een inventarisatie van DNHK laat echter zien dat het belang nationaal is. Vestigingen van Duitse bedrijven zijn vooral te vinden in de Randstad. De maakindustrie in heel Nederland is voor een belangrijk deel afhankelijk van de toelevering van de Duitse automobiellindustrie. De toeristenindustrie in de kuststreek draait voor een belangrijk deel op Duitse gasten.

Duits vooral belangrijk in het MBO

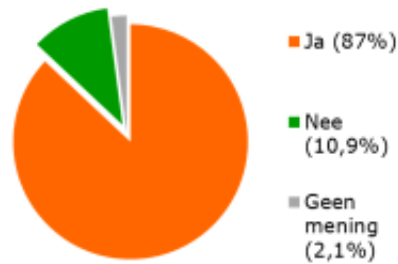
Maar moeten onze vakmensen daarom ook de Duitse taal beheersen? Engels is immers de gemeenschappelijke taal voor de globale economie? Onderzoek dat in 2012 werd uitgevoerd door de Duits Nederlandse Handelskamer en exportvereniging Fenedex leert anders.

Duitse Taal

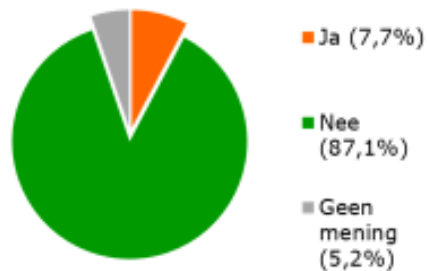
Zouden Nederlandse bedrijven meer omzet in Duitsland kunnen behalen wanneer zij de Duitse taal (nog) beter zouden beheersen?

Uitkomst enquête 2012 van DNHK en Fenedex

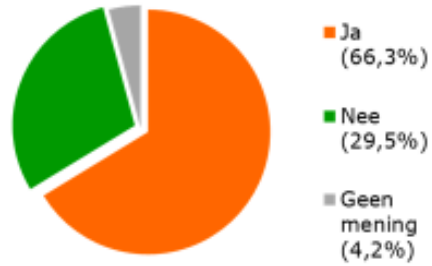
Is het beheersen van het Engels voldoende om succesvol naar Duitsland te exporteren?

Uitkomst enquête 2012 van DNHK en Fenedex

Duitse Taal

Voldoen uw medewerkers/collega's qua taalvaardigheid altijd aan de verwachtingen van Duitse zakenpartners?

Uitkomst enquête 2012 van DNHK en Fenedex

Voor het succesvol samenwerken met Duitse handelspartners is het beheersen van de Duitse taal van groot belang. Volgens de bedrijven die handelsrelaties onderhouden met Duitse bedrijven die in deze enquête werden bevraagd is het meestal onvoldoende wanneer men in de Engelse taal communiceert. Dit wordt door de Duitse partner niet op prijs gesteld. De bedrijven verwachten dat door een betere beheersing van de Duitse taal de Nederlandse export naar Duitsland zal worden vergroot. De directe communicatie met Duitse klanten, collega's en opdrachtgevers gebeurt in de meeste gevallen door medewerkers op MBO niveau. Juist in de ROC's zou daarom Duits als onmisbare tweede moderne vreemde taal (naast Engels) in het pakket moeten zitten.

b) Duits in het gedrang

Er zijn harde gegevens nodig om het vermoeden dat Duits in het MBO de laatste jaren is gemarginaliseerd te onderbouwen. Daarom geeft de ler(n)ende Euregio in 2013 het KBA (Kenniscentrums Beroepsonderwijs en Arbeidsmarkt) de opdracht een onderzoek te verrichten naar een mogelijke trend in de mate waarin Duits voorkomt in de achter een volgende generaties kwalificatiedossiers van relevante beroepen in de periode 2009 tot 2013. Het onderzoeksrapport met als titel "Duits in het gedrang?" komt tot de volgende conclusies:

- Er is sprake van een forse kwantitatieve vermindering van Duits. De vermindering wordt vooral veroorzaakt doordat taaleisen zijn vervangen door Engels als verplicht vak of doordat de taaleisen in zijn geheel zijn komen te vervallen in bepaalde kwalificatiedossiers. De herziening van de kwalificatiedossiers heeft geleid tot een nog veel grotere kwantitatieve vermindering van Duits als (tweede) moderne vreemde taal. Aan dit aspect van de herzieningsoperatie lijken eerder overwegingen van technisch-organisatorische aard ten grondslag te liggen dan inhoudelijke.
- In mindere mate is ook sprake van een kwalitatieve vermindering van Duits. Daar waar eisen gesteld worden aan Duits zijn de formuleringen in een aantal gevallen vager en niveau-aanduidingen ontbreken vaker.
- Kijken we naar de verantwoording van deze vermindering vanuit de onderliggende beroepsprofielen, dan ontbreekt daar een onderbouwing. De onderzoekers concluderen dat er, redenerend vanuit het voorkomen in de beroepscompetentieprofielen, steeds sprake van een onterechte vermindering van Duits als moderne vreemde taal.²

De conclusies van het onderzoek sporen dus met de uitspraken van docenten in het MBO die op de conferentie in 2012 zeiden: we zien Duits verdwijnen, terwijl het niemand's bedoeling is. Het zijn de veranderingen in de structuren en de keuzes van de Colleges van Bestuur van de ROC's die ongewild bewerkstelligen dat Duits uit het MBO verdwijnt.

c) Wat gaan we er aan doen?

In 2013 wordt bekend dat er een geheel nieuwe opzet van de kwalificatiestructuur van het MBO zal worden ingevoerd. De werkgroep Duits, bestaand uit een vaste groep docenten Duits van verschillende ROC's aangevuld met enkele experts bepaalt een strategie met als belangrijkste doelen.

- De nieuwe kwalificatiestructuur zal worden aangegrepen om de positie van het vak Duits te verbeteren. Trefwoord: keuzedelen.
- Het onderwijs in de Duitse taal en cultuur in het MBO moet krachtig gestimuleerd worden, met als kenmerken: innovatieve didactiek van moderne vreemde talen onderwijs en leren in de beroepscontext
- We hebben lesmateriaal nodig dat past bij deze ambitie
- Er moet een eenduidige certificering voor vaardigheden Duitse taal en cultuur voor het MBO komen: de bedrijven moeten kwaliteit kunnen herkennen
- We kunnen deze doelen alleen realiseren wanneer veel ROC's daarbij samenwerken.

Voor 2013 en 2014 zal de strategie gericht zijn op twee zaken: vergroten van het bewustzijn binnen en buiten de ROC's van het belang van Duits voor het MBO en het ontwikkelen van Keuzedelen Duits.

² Duits in het gedrang, KBA augustus 2013.

'Vak Duits moet blijven'

De Gelderlander 13 nov. 2013

Het vak Duits mag voor het middelbaar beroepsonderwijs niet verloren gaan, zeggen burgemeesters in Oost-Nederland.

door Rob Jaspers

NIJMEGEN - De Nijmeegse burgemeester Hubert Bruls heeft het initiatief genomen om het vak Duits voor het regionaal onderwijs te behouden.

Hij heeft een brandbrief opgesteld en naar alle burgemeesters in de grensregio's gestuurd, van Maastricht tot Groningen. De helft van de burgemeesters heeft al positief gereageerd. Bruls verwacht de komende weken nog

meer streun te ontvangen.

Bruls is zeer bezorgd over de positie van het Duits in het onderwijspakket van de mbo-instellingen. Vanaf 2014 verdwijnt het Duits als verplicht vak voor tal van mbo-opleidingen. In de kwalificatie-eisen voor veel onderwijsstraten wordt straks veel steek in taal en rekenen.

Bruls vindt de afnemende aandacht en inzet voor de Duitse taal 'dramatisch'. Hij wijst op de enor-

me economische potentie van het Duitse achterland voor de Nederlandse grensregio's. Nederland verdient zelfs 50 procent van zijn inkomen in Duitsland.

Bruls benadrukt bij zijn actie dat 50 procent van de jongeren een mbo-opleiding volgt. „Roc's zijn de grootste leverancier van vakkrachten. Als die jongens en meisjes straks geen Duits meer kunnen spreken en schrijven dan is dat een zeer slechte zaak.”

Bruls wil de petitie straks onder

“ Als die jongens en meisjes straks geen Duits spreken is dat een slechte zaak

Hubert Bruls, burgemeester

de aandacht van de landelijke politiek brengen.

Ook binnen de Gelderse roc's broedt het als het gaat om het vak Duits. Ze vinden dat zeker in de grensregio's het vak Duits standaard in de onderwijsprogramma's hoort. Samen met het Goethe-instituut en de Hogeschool van Arnhem en Nijmegen is er ook al een 'alternatief lesprogramma' ontwikkeld. Een lesaandbod waarvoor studenten vrijwillig kunnen kiezen.

Eind november kaarten de Gelderse roc's de benauwde positie van het Duits aan op een landelijke vergadering van alle roc-instellingen. De insteek is een actie richting 'Den Haag', waarbij aan de minister gevraagd zal worden het vak Duits overleefd te houden.

Het rapport “Duits in het gedrang” krijgt brede publieke aandacht. Burgemeesters en Kamerleden beginnen zich te roeren. De Nederlandse economie stagneert. Het belang van de Duitse economie komt hierdoor steeds nadrukkelijker op de voorgrond te staan. Het initiatief “Duits in het MBO” heeft de wind mee kreeg steeds meer draagvlak.

MBO Duits topbelang in regio

De Gelderlander 29 nov. 2015

Kennis van het Duits is belangrijk, juist in grensregio's. Maar dat wordt onvoldoende ingezien.

OPINIE
DUITSE TAAL

door R. van Gils en T. Douma

DOETINCHEM/NIJMEGEN – Kennis van de Duitse taal en cultuur is van groot belang voor de vakmensen die we opleiden in het Middelbaar Beroepsopleidingsonderwijs. Toch lijkt niet iedereen zich dat te realiseren. Want ondanks het feit dat iedereen weet dat onze verhouding sterk afhankelijk is van de economische band met Duitsland, dreigt het onderwijs in de Duitse taal in het MBO grotendeels te verdwijnen.

Duitsland en Nederland zijn op economisch gebied nauw met elkaar verbonden. Duitsland is met afstand de grootste handelspartner. Maar ook andersom neemt Nederland een zeer belangrijke positie in als handelspartner van Duitsland. Wat betreft de export van Duitsland zijn we het op twee na belangrijkste land. Het handelsvolume in het economische verkeer tussen Nederland en Duitsland is meer dan vijf keer zo groot als dat tussen Nederland en China. Ook in de toekomst zal de

► **Tweetalig (Duits en Nederlands) onderwijs op het Valaarscollege in Venlo. Daarmee wordt ingespeeld op de groeiende behoefte in het grensgebied aan kennis van de Duitse taal.** foto: L. Gosen

economische samenwerking tussen Nederland en Duitsland van groot belang zijn.

De Duitse taal speelt binnen de economische betrekkingen een cruciale rol: een omgafte onder de leden van de Duits Nederlandse Handelskamer in Den Haag en de exportorganisatie Fenorex, uit 2014 toert aan dat Nederlandse be-

drijven kennis van de Duitse taal onmisbaar achten voor zakelijke relaties. De beheersing van uitsluitend Engels is volgens 89 procent van de ondervraagde ondernemers niet voldoende om zaken te doen met Duitsland. Eenzelfde percentage geeft aan dat de export naar Duitsland aanzienlijk verhoogd zou kunnen worden wanneer Nederlandse werknemers beter Duits zouden spreken. In de grensregio groeit gelukkig het bewustzijn dat jongeren tijdens hun vakopleiding in contact moeten worden gebracht met de taal van onze grootste handelspartner: daar is de betekenis van

deze economische band immers elke dag zichtbaar. De huidige ontwikkelingen wijzen echter in een geheel andere richting. Als we niet uitrijden zal Duits in het MBO worden gemarginaliseerd. Die trend is al een tijd zichtbaar. Het ziet ermaer uit dat Duits verband het vluchtheffer wordt van een aantal recente maatregelen. De documenten waarin de inhoud van de opleidingen worden voorgeschreven – de kwalificatiedossiers – worden de afgelopen jaren ingrijpend veranderd. Sinds 2012 heeft het ministerie van Onderwijs de eisen ten aanzien van het vak Engels behoor-

lijk opgeschroefd. Dat is op zich begrijpelijk, maar het heeft er wel toe geleid dat steeds minder opleidingen een tweede moderne vreemde taal (meestal Duits) aanbieden en ook steeds minder jongeren voor die tweede taal kiezen. Het ministerie heeft opdracht gegeven tot herziening van alle kwalificatiedossiers in het MBO. De commissies die deze dossiers opstellen dienden uitsluitend de beroepsbehoeften te formuleren. Ook dat pakt in de praktijk negatief uit voor het vak Duits.

De roc's in de grensregio hebben laten onderzoeken hoe ernstig de situatie is. Uit het onderzoek blijkt dat met name de laatste ontwikkeling ingrijpende gevolgen heeft voor het vak Duits. Duits is nu bijna alle dossiers verdwenen of sterk gereduceerd. Ondertussen wordt de Duitse arbeidsmarkt voor onze jongeren een belangrijk perspectief.

In veel grensregio's is sprake van een hoge jeugdb werkloosheid terwijl aan de andere kant van de grens leerwerkplekken ongevuld blijven door een tekort aan jongeren. Als jongeren kunnen leren werken in Nederland én in Duitsland, kunnen jongeren in de grensregio aantrekkelijk van de conjunctuur een plaats op de arbeidsmarkt vinden. Die stelling wordt in ieder geval ondersteund door onze minister van Buitenlandse Zaken Frans Timmermans. Na de rest van Den Haag nog!

R. van Gils is voorzitter van het college van bestuur van het Craftshop College in Doetinchem. T. Douma zit in het college van bestuur van het ROC Nijmegen.

► **De Duitse arbeidsmarkt wordt voor onze jongeren een belangrijk perspectief**

Hoofdstuk 2

De positie van Duits in de nieuwe kwalificatiestructuur

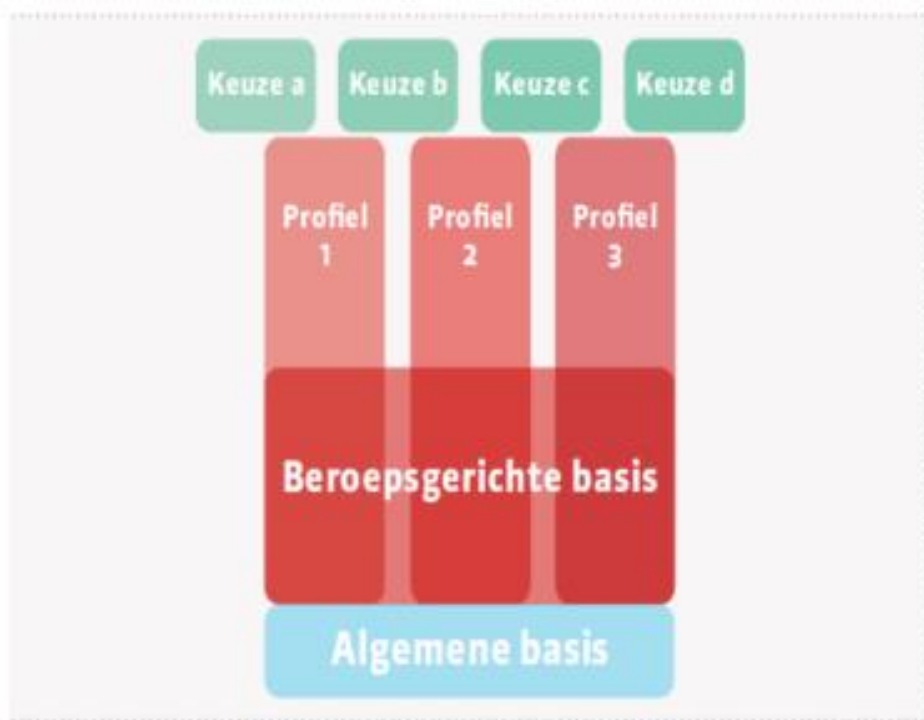
a) *Als eerste: wat gaat er veranderen?*

In 2016 gaat er veel veranderen in de opbouw van de kwalificatiestructuur in het MBO.

De belangrijkste doelstellingen van de nieuwe kwalificatiedossiers zijn:

- Er moeten minder kwalificatieprofielen komen
- In de loop der tijd is er veel overlap tussen kwalificaties ontstaan, die moet verdwijnen
- De regionale invulling van het MBO moet worden versterkt

Er is een geheel nieuw format voor de kwalificatiedossiers ontwikkeld. Ieder dossier bestaat straks uit drie onderdelen: de basis, profiel(en) en keuze(s). De basis bestaat uit beroepsgerichte basistaken en algemene basistaken. Bij de beroepsgerichte taken gaat het om de kerntaken die betrekking hebben op een beroepsgroep. Bij de algemene basistaken gaat het om moedertaal, rekenen, burgerschap en voor niveau 4 om Engels. Binnen één dossier bestaan meestal meerdere kwalificaties voor verwante beroepen. De verschillen tussen de beroepen in één dossier worden beschreven in het profiel. Het profiel bevat de kerntaken die verplicht zijn voor een specifieke beroep. Bijvoorbeeld, binnen de beroepsgroep bediening heb je de profielen voor gastheer/vrouw, de zelfstandig werkende gastheer/vrouw, de gastronom/ sommelier en de leidinggevende bediening. Daarnaast zijn er keuzedelen. Er zijn generieke keuzedelen en keuzedelen die aan dossiers gekoppeld zijn. De laatste zijn bedoeld als een verrijking of verdieping van het beroepsprofiel. Het kan hier bijvoorbeeld gaan om een regionale invulling van de opleiding in overleg met het bedrijfsleven. De generieke keuzedelen zijn niet aan een dossier gekoppeld en kunnen dus voor veel beroepen worden aangeboden.

De keuzedelen Duits die we hebben ontwikkeld zijn generieke keuzedelen.

Er is een vaste verhouding in de onderwijsuren voor de verschillende delen:

Voor het beroepsdeel (basis en profiel) is 65 % van de onderwijstijd gereserveerd, voor de algemene basis 20 % en voor de keuzedelen 15 %. Voorts is het belangrijk te weten dat er in een 1 - jarige (entree of basisberoepsgerichte opleiding) één keuzedeel wordt aangeboden, in een niveau 2 opleiding twee keuzedelen en in een niveau 3 en 4 opleiding 3 keuzedelen. Een keuzedeel van 5% (een keuzedeel voor meerjarige opleidingen kan ook uit 10 of de volle 15% bestaan) omvat 240 onderwijsuur. Hier is de definitie van onderwijsuren relevant³: onderwijsuren omvatten meer dan alleen lessen: ook BPV –uren en onbegeleide studie-uren.

³ Er zijn in een jaar 1600 klokuren beschikbaar voor studie (40 weken van 40 uren). Van die 1600 uren moeten er ten minste (gemiddeld over de jaren van een opleiding) 1000 uur per jaar worden gevuld met begeleide onderwijstijd en beroepspraktijkvorming, maar meer mag ook.

b) Welke keuzes hebben we gemaakt bij de keuzedelen Duits in de beroepscontext?

In het onderzoek “Duits in het gedrag” werd aangetoond dat in de afgelopen generaties kwalificatiedossiers steeds minder eisen werden gesteld aan de beheersing van een tweede moderne vreemde taal c.q. aan Duits. Die trend is ook in de beroepsgerichte basis- en de profieldelen van de nieuwe kwalificatiedossiers zichtbaar: er komen in dat deel alleen aspecten van Duitse taalvaardigheid voor wanneer die écht onontbeerlijk zijn is voor de uitoefening van het beroep. Deze beroepsspecifieke taalvaardigheid is altijd gekoppeld aan een of meerdere kerntaken als vereiste vakkennis en -vaardigheden. Er wordt geen niveau genoemd. Het uitgangspunt bij examinering is of de kerntaak voldoende is: er hoeft niet te worden vastgesteld op welk niveau de kandidaat de vaardigheid in de Duitse taal in deze beroepssituatie beheerst. Dit heet: de eis is indicatief. Dit is en belangrijk verschil met de keuzedelen Duits in de beroepscontext zoals wij die ontwikkeld hebben: daar moet het beheersingsniveau (A2, B1 of B2) op elke vaardigheid wél worden gedemonstreerd. Omdat de aandacht voor Duits in basis- en profiel tot de meest essentiële vaardigheden is gereduceerd wordt het belang van goede keuzedelen Duits des te groter. In veel gevallen is de betekenis van de Duitse taal en cultuur voor bedrijven en toekomstige arbeidskrachten vanuit een economisch en arbeidsmarktperspectief zeer groot. De keuzedelen Duits in de beroepscontext komen tegemoet aan de wens tot versterking van de regionale component in het mbo, niet alleen in de grensregio's maar ook in regio's met veel Duitstalige contacten. Ze kunnen ook bijdragen aan een betere organiseerbaarheid van het onderwijs door versnippering tegen te gaan door grotere groepen studenten Duits aan te kunnen bieden.

Inschatting van kansen voor Duits in het MBO

De keuzedelen zijn in 2013 ontwikkeld in een samenwerking tussen de werkgroep Duits in het MBO en Joyce van Berlo en Marieke Bolk. Zij werkten toen voor de kenniscentra Ecabo en Kenwerk. Deze kenniscentra hadden in dat jaar van SBB de opdracht gekregen generieke keuzedelen te ontwikkelen voor de moderne vreemde talen. De werkgroep was zich ervan bewust welke unieke kans hier geboden werd. Keuzedelen zullen worden bekostigd op twee voorwaarden:

- ze moeten een goedkeuring van SBB en O,C &W krijgen
- en ze moeten door de paritaire commissies die verantwoordelijk zijn voor de profieldelen gekoppeld worden aan die profielen. Die koppeling vindt plaats wanneer de commissie vindt dat ze relevant zijn voor de beroepsuitoefening.

Wanneer ons dit zou lukken, zou zich voor Duits in het MBO een geheel nieuwe zeer gunstige situatie voordoen. Duits kan dan in de meeste opleidingen worden aangeboden en valt binnen de bekostiging. Keuzedelen waren in 2013 in MBO –land nog volledig onbekend. Wanneer we snel kwalitatief goed keuzedelen voor Duits zouden ontwikkelen zou dat een kans bieden om Duits in de etalage te zetten.

c) Inhoud van de keuzedelen Duits in de beroepscontext

De volledige tekst van de keuzedelen Duits in de beroepscontext A2 en B1 zijn in de bijlage achterin opgenomen. Hier geven we de belangrijkste uitgangspunten weer van de keuzedelen.

Het belangrijkste uitgangspunt - dat ook in de naam tot uitdrukking komt - is dat het onderwijs in de Duitse taal en cultuur in de specifieke beroepscontext moet gebeuren. Het MBO biedt unieke mogelijkheden om Duits te verbinden met realistische situaties. Dit is een modern uitgangspunt van de didactiek van de moderne vreemde talen: content language integrated learning. De betekenis van dit concept wordt in deel twee (onderwijsmodel) nader uitgewerkt. Leren van een taal in de beroepscontext leidt tot effectieve taalverwerving. Duits in de beroepscontext is motiverend voor jongeren die een beroepskeuze hebben gemaakt.

Een tweede uitgangspunt is dat de keuzedelen zijn gebaseerd op het Europees Referentiekader Moderne Vreemde Talen (ERK), oftewel het Common European Framework of Reference for Languages (CEFR). Deze is door de Raad van Europa ontwikkeld. We willen hiermee herkenbaarheid, transfermogelijkheden en mogelijkheden voor (internationale) certificering bereiken.

Er is een keuzedeel ontwikkeld voor de volgende niveaus:

A2 (basisgebruiker/beginner)

Het keuzedeel A2 heeft als ondertitel: praktische redzaamheid in de beroepscontext en is bedoeld voor studenten die binnenkomen met een laag niveau Duits en die graag een beginnersniveau willen behalen. Het doel is om ten minste drie, maar liefst alle vijf vaardigheden af te sluiten op A2 niveau. Afhankelijk van de soort opleiding of de ambitie van de student kan ervoor worden gekozen om een of twee vaardigheden op A1 af te sluiten.

B1 (onafhankelijke gebruiker/half gevorderde)

Het keuzedeel B1 is bedoeld voor studenten die binnenkomen met een basisniveau Duits en die graag een niveau van zelfredzaamheid willen behalen. Het doel is om ten minste drie, maar liefst alle vijf vaardigheden af te sluiten op B1 niveau. Afhankelijk van de soort opleiding of de ambitie van de student kan ervoor worden gekozen om een of twee vaardigheden op A2 af te sluiten.

B2 (onafhankelijke gebruiker/gevorderde)

Het keuzedeel B2 is bedoeld voor studenten die binnenkomen met een zelfredzaam-niveau Duits en die graag een gevorderden-niveau willen behalen dat nodig is om zelfstandig in een Duitstalige context te kunnen werken. Het doel is om ten minste drie, maar liefst alle vijf vaardigheden af te sluiten op B2 niveau. Afhankelijk van de soort opleiding of de ambitie van de student kan ervoor worden gekozen om een of twee vaardigheden op B1 af te sluiten.

Op alle niveaus aandacht voor cultuur en bedrijfscultuur

De keuzedelen Duits in de beroepscontext bieden niet alleen beroepsgericht Duits aan, maar ook vaardigheid in sociale situaties die zich voordoen bij het contact met Duitse bedrijven en personen in Nederland en in Duitsland. Daar hoort ook bij het leren omgaan met de verschillen in culturen tussen Nederland en Duitsland: thuis, in de maatschappij en op het werk. Heel belangrijk is dat in de keuzedelen eisen worden gesteld aan de kennis van de specifieke bedrijfscultuur en technische en beroepsspecifieke voorschriften die typisch zijn voor de beroepsuitoefening in Duitsland. Ook wordt er kennis verondersteld van vakjargon in het Duits.

Hoofdstuk 3: Van het algemeen geformuleerde Keuzedeel Duits naar de specifieke beroepscontext.

Begin 2014 worden onze keuzedelen goedgekeurd door SBB. Al meteen is er grote belangstelling bij docenten in het MBO en in de media. We worden nu benaderd met de voor de hand liggende volgende vraag: Mooi dat er nu keuzedelen Duits in de beroepscontext zijn, maar hoe gaan we die keuzedelen nu in een échte context van een bepaald beroep zetten?

De ideeën die we daar over hebben kunnen we realiseren omdat de ministeries van Economische zaken en Onderwijs ons een eenmalige subsidie geven. We besluiten om voor de scholen een servicedocument te ontwikkelen met drie onderdelen:

- uitwerkingen van de keuzedelen naar de context van minstens 21 beroepen,
- een innovatief onderwijskundig model voor het geven van onderwijs in de Duitse taal en cultuur in de beroepscontext,
- een aanpak voor toetsing, examinering en certificering.

We hebben nu de middelen om deskundigen betalen voor het ontwikkelen van deze materialen. Die ontwikkeling gebeurt in nauwe samenspraak met de werkgroep.

De ontwikkeling van handreikingen voor de inkleuring van de context per beroep.

De handreiking is een hulpmiddel om de algemeen beschreven inhoud van het keuzedeel Duits in de beroepscontext door middel van beroepsspecifieke aanwijzingen een beroepsgerichte invulling te geven. De handreikingen zijn in samenwerking met vakdocenten en docenten Duits tot stand gekomen. Per opleidingscluster van een bepaalde sector is gewerkt aan een invulling passend bij het betreffende beroep. Bij de generieke 'can-do-statements' uit het keuzedeel worden representatieve voorbeelden gegeven van beroepshandelingen uit het kwalificatiedossier waarbij taalvaardigheid nodig is. Het zijn praktische voorbeelden van hoe taalvaardigheden in die specifieke beroepscontext kunnen worden ingevuld. Ze laten zien welke mogelijkheden het kwalificatiedossier biedt bij het leren van taal in de beroepscontext. Hiermee willen we docenten ondersteunen bij het nader uitwerken van keuzedelen Duits voor de opleidingsclusters die zij bedienen in de onderwijspraktijk.

Deel II

Hoofdstuk 1 Ontwikkeling examenstructuur

Nog slechts enkele jaren geleden dreigde het onderwijs in de Duitse taal en cultuur uit het MBO te verdwijnen. Sindsdien is er heel veel in positieve zin veranderd. Er is een groot netwerk van docenten Duits verbonden aan ROC's. Het aanbod aan beroepsgericht opleidingsmateriaal voor Duits in het MBO wordt snel beter en veelzijdiger. Dit alles hangt samen met de aandacht voor Duits die de afgelopen jaren is gegroeid. Het besef dringt door dat het voor vakmensen op MBO-niveau van groot belang is vertrouwd te zijn met de taal en de cultuur van onze grootste handelspartner. Deze positieve wending werd mede gerealiseerd door de initiatiefgroep *Duits in het MBO*, die in 2012 nog bestond uit een kleine werkgroep, maar intussen is uitgegroeid tot een organisatie die in 2017 de vorm heeft gekregen van een Stichting: *Duits in de beroepscontext*.

Een belangrijke succesfactor: de keuzedelen Duits in de beroepscontext

In 2014 werden in het MBO keuzedelen ingevoerd. Hierdoor kregen de studenten de mogelijkheid tot een eigen profilering binnen hun beroepsopleiding. Die ontwikkeling werd door het initiatief aangegrepen om keuzedelen Duits in de beroepscontext te ontwikkelen: opleidingsmodulen Duits die geënt zijn op de beroepspraktijk. Die greep werd een groot succes. Het keuzedeel Duits A2 staat nu in de top 5, B1 in de top 10 van de keuzedelen die het meest door ROCs worden aangeboden.

Meerwaarde van het Goethe-Siegel

Vanuit het bedrijfsleven wordt de versterking van de positie van Duits in het MBO toegejuicht. Vooral voor het bedrijfsleven is een herkenbare en hoogwaardige standaard van beheersing van de Duitse taal van belang. Het keurmerk van het Goethe-Institut is wereldwijd een erkende standaard. Voor MBO-studenten betekent het bezit van zo'n certificaat een vergroting van hun kansen op de arbeidsmarkt. Daarom hebben de initiatiefnemers tot de keuzedelen *Duits in de beroepscontext* al van begin af aan de samenwerking met het Goethe-Institut gezocht. In september 2016 kwamen de ROC's die in het initiatief *Duits in de beroepscontext* samenwerken tot overeenstemming met het Goethe-Institut over een gezamenlijke aanpak.

Ontwikkeling van de examensystematiek Duits in de beroepscontext: adaptieve examens

De examensystematiek kent een aantal exameninstrumenten:

- Een adaptief online digitaal examen voor de vaardigheden lezen en luisteren. Deze is ontwikkeld door het Goethe Institut en wordt wereldwijd aangeboden: de Goethe-Test Pro.
- Een adaptief examen schrijven. De exameninstrumenten hiervoor zijn door de Stichting i.s.m. het Goethe-Institut ontwikkeld, afgestemd op de specifieke doelgroep: studenten uit het MBO.
- Een adaptief examen voor Spreken en Gesprekken voeren. Ook deze exameninstrumenten zijn door de Stichting i.s.m. het Goethe-Institut ontwikkeld, afgestemd op de specifieke doelgroep: studenten uit het MBO.

De student krijgt met dit examen een bewijs waarin het niveau van de verschillende vaardigheden is weergegeven. De grondslag voor de niveaustelling is het Europees referentiekader voor talen. (ERK). De examens zijn adaptief: dat wil zeggen, dat met een en hetzelfde exameninstrument een kandidaat een score kan behalen over een range van niveaus. Deze systematiek kan worden gebruikt voor zowel het examineren van de keuzedelen Duits A2 en B1 als voor het afsluiten van vaardigheden Duits in andere opleidingsdelen waarin kennis van Duits vereist is.

Pilot in 2017

In mei, oktober en december 2017 werd deze examensystematiek met een beperkte groep van 120 MBO-studenten beproefd. Aan deze proef namen vijf ROC's deel. ROC Nijmegen, Rijn IJssel, Aventus, Alfa College en Koning Willem 1 College. In deze pilotfase was de taakverdeling tussen de deelnemende ROC's en het Goethe-Institut als volgt: De Zentralstelle van het Goethe-Institut in München werkte mee aan de ontwikkeling en de validering van de exameninstrumenten die in de pilot worden beproefd. De uitvoering was in handen van gekwalificeerde docenten van de deelnemende ROC's. De monitoring gebeurde door het Goethe-Institut Amsterdam en door het initiatief Duits in de beroepscontext.

Oktober 2017: intentie tot samenwerking is omgezet tot structurele samenwerking in de Stichting Duits in de beroepscontext

De evaluatie en bijstelling van de pilot heeft inmiddels plaats gevonden. De vertegenwoordigers van het Goethe-Institut zijn onder de indruk van de kwaliteit van de examens van de Nederlandse ROC's. De nieuwe examensystematiek is voor het Goethe Institut wereldwijd een novum. Jongeren op MBO-niveau zijn voor het Goethe-Institut tot nu een vrijwel onbekende doelgroep. In de juridische documenten zijn de wederzijdse verplichtingen vastgelegd tussen de Stichting Duits in de beroepscontext i.o. en het Goethe-Institut. De Stichting mag gebruik maken van het logo van het Goethe-Institut en naar buiten treden als partner van het Goethe-Institut. Er zal juridisch vast gelegd worden dat het Goethe-Institut een centrale rol zal hebben bij de ontwikkeling van de examens en bij de kwaliteitsbewaking. Vanaf april 2018 zal examinering met de beproefde exameninstrumenten plaats vinden. De uitvoering is dan in handen van de deelnemende scholen. Het verder ontwikkelen van examens en materialen en het toezicht vindt plaats door de Stichting in samenwerking met het Goethe-Institut Amsterdam. Ons streven is, dat we vanaf 2019 minstens 5.000 MBO studenten per jaar aan het examen kunnen laten deelnemen.

Grote belangstelling vanuit de scholen

In januari 2017 werden alle ROC's in Nederland uitgenodigd om zich bij dit initiatief aan te sluiten. Op dit moment hebben zich 13 ROC's aangemeld: ROC Nijmegen, Rijn IJssel, Hoornbeeck College, ROC van Twente, Alfa College, Noorderpoort College, Friesland College, Aventus, Summa College, Nova College, Koning Willem 1 College, Graafschap College en Landstede.

Wat wordt van deelnemende ROC's verwacht?

De samenwerking is niet vrijblijvend. Een ROC of een sector van een ROC kan meedoen aan de certificering volgens de Goethesystematiek. Daartoe worden afspraken gemaakt met het College van Bestuur van de instelling. Deze afspraken houden in:

- Er worden voldoende docenten getraind in de assessorentraining die zal worden ontwikkeld.
- De examencommissie van het ROC neemt het examenprotocol en -reglement over zoals dit door de Stichting in samenwerking met het Goethe-Institut is opgesteld. Dit houdt ook in dat aan alle randvoorwaarden wordt voldaan voor het afnemen van de examens.
- De examencommissie ziet er op toe dat de steekproefsgewijze kwaliteitscontrole door de Stichting *Duits in de beroepscontext* kan plaatsvinden.

Ondersteuning en begeleiding

De Stichting *Duits in de Beroepscontext* biedt vanaf september 2017 scholen begeleiding bij de organisatie van de examens. Vanaf februari 2017 is een website beschikbaar met informatie voor

docenten, managers en examencommissies. www.duitsmbo.nl. Er zullen landelijke bijeenkomsten worden georganiseerd voor de deelnemende ROC's.

De kosten van het examen: een nieuwe uitdaging

Sinds 2012 is er veel bereikt. Het onderwijs in de Duitse taal en cultuur binnen het MBO krijgt weer de prominente plaats die het verdient. Er moesten vele hindernissen worden overwonnen. Nu staan we voor de volgende uitdaging. We willen garanderen dat het Goethe-examen in de komende jaren binnen bereik komt en blijft van een grote groep aankomende vakmensen. Naar het zich nu laat aanzien zullen de kosten per examen 35 euro per **compleet examen** bedragen. Aan de Stichting is verder een fonds gekoppeld.

Hoofdstuk 2 Samenwerkingsovereenkomst met het Goethe instituut

In de jaren 2016 ne 2017 zijn de kaders gerealiseerd voor de samenwerking met het Goethe-Institut. Dit heeft geresulteerd in de volgende bindende afspraken.

2.1. Raamovereenkomst

Preamble

Het Goethe-Institut (GI) is het wereldwijd actieve cultuurinstituut van de Bondsrepubliek Duitsland.

Het GI bevordert de kennis van de Duitse taal in het buitenland en ondersteunt de internationale culturele samenwerking. Het GI geeft een omvattend beeld van Duitsland door informatie over het culturele, maatschappelijke en politieke leven in Duitsland. De cultuur- en vormingsprogramma's van het GI bevorderen de interculturele dialoog en maken culturele betrokkenheid mogelijk. Ze versterken de uitbouw van civielmaatschappelijke structuren en bevorderen de wereldwijde mobiliteit.

Met het netwerk van Goethe-Instituten, Goethe-centra, cultuurorganisaties, leeszalen en examen- en taalleercentra is het Goethe-Institut al meer dan 60 jaar voor vele mensen het eerste contact met Duitsland. De langjarige coöperatieve samenwerking met leidende instellingen en persoonlijkheden in meer dan 90 landen is de basis voor blijvend vertrouwen in Duitsland. Het GI is partner voor iedereen die zich actief met Duitsland en zijn cultuur bezighoudt en werkt onafhankelijk en partijpolitiek ongebonden.

De Stichting Duits in de Beroepscontext is een privaatrechtelijke stichting van algemeen nut met de volgende doelstellingen: de bevordering van het onderwijs in de Duitse taal en cultuur in het beroepsonderwijs in Nederland. De Stichting bevordert in het bijzonder het aanbod aan beroepsgerichte cursussen in de Duitse taal en cultuur op professioneel niveau aan de beroepsopleidingen en de verhoging van het aantal scholieren en leerlingen met het vak Duits. Daartoe initieert de Stichting voor haar doelgroep de uitwerking respectievelijk de inzet van een examen Duits op maat, conform de actuele stand van de vreemdetalendidactiek.

Anders dan het Duitse systeem van beroepsopleidingen met centrale exameninstellingen is het Nederlandse systeem gekenmerkt door een decentrale organisatie van de examens. De doelstellingen van het Goethe-Instituut en de Stichting lopen parallel in de mogelijkheid aan Nederlandse mbo-scholen⁴ examens Duits voor Nederlandse leerlingen in het beroepsonderwijs beschikbaar te stellen die een uniform niveau garanderen en overeenkomen met de kwaliteitsstandaards van het Goethe-Instituut. Het bestuur van de Stichting bestaat uit leidinggevend en experts uit het Nederlandse systeem van beroepsopleidingen.

Partijen hebben in het verleden een dergelijk examen ontwikkeld. Met deze samenwerkingsovereenkomst worden de rechten geregeld ten aanzien van het gemeenschappelijk ontwikkelde examen, de inzet en de verdere ontwikkeling daarvan.

§ 1 Rechten ten aanzien van het ontwikkelde examen en inzet van het examen

(1) Het examen *Duits in de Beroepscontext – Deutsch für den Beruf Niederlande* bestaat uit de drie deexamens die naar vaardigheden gegroepeerd zijn:

- Goethe-Test PRO:
 - Lezen
 - Luisteren
- Schrijven
- Spreken

Voor de afname van alle deexamens geldt het examenreglement dat door de examencommissie (Prüfungskommission) van de Stichting wordt vastgesteld.

⁴ Mbo-scholen zijn vergelijkbaar met Berufsschulen of Berufskollegs in de deelstaten van de BRD. Ze bieden het schoolgebonden deel van de beroepsopleiding, te vergelijken met de schoolgebonden delen van de Duitse beroepsopleidingen volgens deelstaatrecht, bovendien bieden de mbo-scholen bijscholingscursussen aan. Binnen het mbo zijn er meerdere schooltypes: roc's met een breed aanbod aan beroepsopleidingen, aoc's met een aanbod aan opleidingen op agrarisch terrein en vakscholen die zich tot een specifiek gebied beperken - nautische of grafische opleidingen.

- (2) Partijen zijn het erover eens dat ze gezamenlijk over de inzet van het examen beslissen. Gebruik van het examen zonder toestemming van de respectievelijke partner is niet geoorloofd. Ze garanderen dat ze van de respectieve betrokken ontwikkelaars de exclusieve en qua tijd, ruimte en inhoud onbeperkte gebruiksrechten op de reeds ontwikkelde onderdelen van het examen verkregen hebben respectievelijk voor wat betreft de verdere examenontwikkeling zullen verkrijgen.
- (3) Onderdeel van het examen is de “Goethe-Test Pro”. Dit deel van het examen werd door het GI ontwikkeld. Het GI geeft aan de Stichting in het kader van het doel van de overeenkomst voor dit deel van het examen het voor de inzet van het gezamenlijk ontwikkelde examen noodzakelijke gebruiksrecht in de vereiste omvang. Gebruik door de Stichting van de Goethe-Test PRO buiten het gemeenschappelijke examen is niet geoorloofd. De examens kunnen uitsluitend op mbo-scholen afgenomen worden.
- (4) Voor de afname en de verdere ontwikkeling van het examen is de Prüfungskommission van de Stichting verantwoordelijk.

§ 2 Afname en verdere ontwikkeling van het examen

- (1) Onderdeel van de Stichting is de zogenaamde “ständige Prüfungskommission”. Deze bestaat uit deskundigen die geen personele binding hebben met de deelnemende mbo-scholen (conform § 4) en die verklaard hebben het eens zijn met de doelen van het werk van het Goethe-Institut. Ook is minstens één medewerk(st)er van het GI lid van deze vaste commissie.

§ 3 Producten en/of diensten van het GI

Het GI levert de volgende diensten en producten:

1. Neemt met zijn specialistische expertise actief deel aan de verdere examenontwikkeling.
2. Organiseert toetsauteurs-workshops i.v.m. het samenstellen van een opdrachtenpool.
3. Geeft adviezen bij het uitproberen van proefversies van schrijf- en spreektoetsen.
4. Biedt hulp bij het uittesten, evalueren en implementeren van de nieuwe examens op de mbo-scholen.
5. Stelt de Goethe-Test PRO ter beschikking.
6. Schoolt de toezichthoud(st)ers voor de Goethe-Test PRO.
7. Voert de training van examinatoren uit.
8. Ondersteunt als lid van de Prüfungskommission de controlling van de kwaliteitsstandaards van de examens en is gerechtigd examens te allen tijde en op alle examenplaatsen te auditeren. Geeft informatie over gemeenschappelijke activiteiten op het gebied van het beroepsonderwijs (bijvoorbeeld op de eigen homepage).
9. Informeert docenten uit het beroepsonderwijs regelmatig over de examens van het Goethe-Institut en ondersteunt ze door speciale nascholingsacties bij de examenvoorbereiding van hun leerlingen.
10. Voor bij bepaalde diensten en/of producten worden door het Goethe-Institut kosten bij de Stichting in rekening gebracht.
11. Brengt advies uit over het jaarlijkse kwaliteitsverslag van de Prüfungskommission.

§ 4 Producten en/of diensten van de Stichting en de vaste Prüfungskommission

De Stichting en haar bestuur hebben een serie taken en verplichtingen die met de in de preambule genoemde brede doelstelling is verbonden. In deze overeenkomst gaat het vooral om de volgende producten/diensten.

Het bestuur van de Stichting:

1. Sluit overeenkomsten en houdt contact met de mbo-scholen. Zie daarvoor **bijlage B**.
2. Sluit overeenkomsten en houdt contact met het Goethe-Institut e.V.
3. Beheert een fonds waarmee de doelen van de Stichting gerealiseerd kunnen worden.
4. Brengt advies uit over het jaarlijkse kwaliteitsverslag van de Prüfungskommission.
5. Stelt een jaarplanning 2017 op en een jaarverslag voor de volgende jaren inclusief kostenplanning. Hierin moet opgenomen worden:
 1. een verslag over de activiteiten gericht op de realisering en instandhouding van een samenhangende examensystematiek
 2. een beschrijving van taken en verantwoordelijkheden van alle partnerorganisaties
 3. overeenkomsten met organisaties en personen die na de oprichting van de Stichting worden afgesloten
 4. het activiteitenplan voor het volgende jaar.

Taken van de vaste Prüfungskommission zijn in het bijzonder:

- beslissen over de diverse maatregelen in het kader van de afname en verdere ontwikkeling van het examen
- ontwikkelingsmanagement en operationeel management van de taken die met de afname van de examens hebben te maken
- opstellen van een ontwerp voor een kwaliteitsverslag

De voorgeschreven inhoud van deze plannen en de taken van de commissie zijn gedetailleerd in **bijlage A** van deze overeenkomst beschreven.

Beslissingen van de commissie moeten in onderlinge overeenstemming genomen worden.

Het door de commissie opgestelde ontwerp voor het kwaliteitsverslag wordt het bestuur van de Stichting en het GI tijdig voorgelegd opdat beide partners aanbevelingen voor het verslag kunnen doen. Uiteindelijk beslist de commissie over het verslag. De commissie bestaat uit minstens vier personen. Deze zijn experts op het terrein van het examineren van vreemde talen. Een vertegenwoordig(st)er van het GI is altijd lid van de commissie.

§ 5 Exclusiviteit

1. Het GI sluit deze overeenkomst in Nederland exclusief met de Stichting.
2. De Stichting mag met het begrip “Partner van het Goethe-Institut” scholen voor deze examens werven en voert het logo van het Goethe-Institut in het CD van het GI op haar examencertificaten. Het GI stelt de Stichting zijn logo ter beschikking.

§ 6 Vertrouwelijkheid

De contractanten zullen alle dossiers, informatie en data die ze in het kader van de uitvoering van de in deze overeenkomst afgesproken acties krijgen en die als vertrouwelijk kunnen worden aangemerkt, alleen gebruiken voor de uitvoering van de contractueel overeengekomen activiteiten. Voor zolang en voor zover ze niet algemeen bekend geworden zijn of een van de contractanten niet uitdrukkelijk toestemming gegeven heeft, zullen de contractanten de genoemde dossiers, informatie en data tegenover derden, die niet bij de uitvoering van de taak betrokken zijn, als vertrouwelijk behandelen. Deze plichten blijven ook na beëindiging van het contract bestaan. Alle partijen zijn tegenover elkaar aansprakelijk voor alle schade die ontstaat als men zich niet aan deze plicht houdt.

§ 7 Contractduur

De partners hebben als doel lange tijd in deze constellatie te coöpereren. De samenwerking kan alleen worden beëindigd op zwaarwegende gronden of op grond van onvoorziene omstandigheden die zo zwaarwegend zijn dat ontstane problemen niet door wijziging of aanpassing van de afspraken op te lossen zijn, zodat het naleven ervan door de contractpartner niet in alle redelijkheid verwacht kan worden. Opzegging moet schriftelijk gebeuren.

§ 8 Slotbepalingen

1. Nevenafspraken, veranderingen van en aanvullingen op het contract moeten om geldig te zijn schriftelijk worden vastgelegd en door beide partijen zijn ondertekend. Dit geldt ook voor de eventuele opheffing van de eis e.e.a. schriftelijk vast te leggen.
2. Zouden een of meer bepalingen van het contract niet meer van toepassing zijn of worden, dan worden de overige bepalingen van het contract hierdoor niet aangetast. Partijen zijn in zo'n geval verplicht de niet meer van toepassing zijnde bepaling door een nieuwe bepaling te vervangen die het doel van de niet meer van toepassing zijnde bepaling zo dicht mogelijk benadert.
3. Van toepassing is uitsluitend Nederlands recht.
4. Deze overeenkomst wordt in een Duitstalige en Nederlandstalige versie ondertekend. In het geval van strijdigheid tussen de beide taalversies is de Nederlandse versie doorslaggevend.

2.2 Taken van de Prüfungskommission

- a) Beslissen over de verschillende maatregelen in het kader van de organisatie en verdere ontwikkeling van het examen:
 - 1. ontwerp van examenreglement en examenhandboek
 - 2. ontwerp van trainingsprogramma's voor assessoren (examinatoren) en toetsontwikkelaars
 - 3. ontwikkeling van deexamens voor schrijven en spreken.

- b) Ontwikkelingsmanagement en operationeel management voor de taken die met de organisatie van de examens hebben te maken:
 - 1. organisatie van de examens
 - 2. bewaking van de kwaliteit van de examens
 - 3. bewaking van de kwaliteit van de assessoren (examinatoren) en toetsontwikkelaars
 - 4. afgifte van de certificaten
 - 5. beheer van een archief respectievelijk databank met examenresultaten en verstrekte certificaten
 - 6. organisatie van kwalificerende cursussen en toetsing voor assessoren en toetsontwikkelaars
 - 7. bewaking van de controle van de examenprocessen bij de aangesloten roc's, onder andere door controle van het jaarlijkse kwaliteitsverslag van de respectievelijke examencommissies.

- c) In de jaarplanning 2017 moet opgenomen worden:
 - 1. een korte beschrijving van de examensystematiek, met als bijlage alle documenten die daarbij horen (onder andere examenreglement en examenhandboek)
 - 2. overzicht van de geplande examens in 2018
 - 3. een kwaliteitsverslag over de ontwikkelde instrumenten rond de examensystematiek die aan het bestuur en het Goethe-Institut ter advies worden voorgelegd.

In het kwaliteitsverslag vanaf 2018 moet worden opgenomen:

- 4. overzicht van de examens die werden afgenomen, inclusief resultaten der deelnemende scholen (anoniem)
- 5. een verslag met daarin de conclusies uit de hospitaties en eventuele vaststellingen van onregelmatigheden
- 6. evaluatie van de kwaliteit van de examendocumenten
- 7. overzicht van het verloop van de trainingen van examinatoren en de trainingen van toetsauteurs
- 8. verslaggeving over het digitale archief
- 9. notulen van de bijeenkomsten van de permanente Prüfungskommission.

2.3. Afspraken met de deelnemende scholen

§ 1 Afsluiten van een overeenkomst tussen de mbo-school en de Stichting als voorwaarde voor het afnemen van examens

Voorwaarde voor het afnemen van examens die tot een certificaat “Duits in de Beroepscontext“ leiden, is het sluiten van een samenwerkingsovereenkomst met de Stichting. Het contract met de mbo-scholen wordt door Stichting met de betreffende CvB's afgesloten. De CvB's zijn ervoor verantwoordelijk dat hun *examencommissies* zich aan alle afspraken houden die met de Prüfungskommission gemaakt zijn.

§ 2 Examenreglement en plichten van de examencommissie

Het CvB verklaart dat zijn examencommissie het examenreglement van de Stichting zonder voorbehoud zal overnemen en omzetten.

De examencommissie legt aan de Stichting rekenschap af over de procedures volgens welke de examens afgenomen worden. Dat geschiedt als volgt:

- De examencommissie legt eenmaal per jaar een verslag voor dat informatie bevat over
 - welke kandidaten een examen afgelegd hebben en hoe de resultaten waren,
 - welke gebreken respectievelijk onregelmatigheden bij de afname van de examens werden vastgesteld,
 - welke maatregelen genomen zijn om de competenties van de medewerkers te verbeteren die als assessor (examinator) bij de examens betrokken waren.
- De examencommissie ondersteunt de Stichting bij de organisatie van steekproeven en hospitaties die als doel hebben de kwaliteit van de examens in de betreffende school te controleren.

§ 3 Het examen

Het examen bestaat uit drie deexamens. Alle deexamens worden conform de door de Stichting in het examenreglement gedefinieerde procedures afgenomen.

- Deexamens *lezen en luisteren*: deze vaardigheden worden via de Goethe-Test PRO getoetst. De mbo-scholen houden zich bij de voorbereiding, de digitale afname van de toets en de verwerking van de toetsdata aan de voorschriften van de Centrale van het Goethe-Institut in München. De verantwoordelijkheid hiervoor ligt in handen van de betreffende examencommissie.
- Deexamens *schrijven*: dit examen wordt door de examencommissie bij de Stichting aangevraagd. De examencommissie is verantwoordelijk voor de randvoorwaarden rondom het examen, waartoe ook de geheimhouding van de examenopgaven behoort, die door de Stichting ter beschikking worden gesteld.
- Deexamens *spreken* (inclusief *gesprekken voeren*): deze examens worden afgenomen door medewerkers van de mbo-school die daarvoor een scholing gehad hebben van de Stichting. Van alle spreekexamens wordt een audio- of video-opname gemaakt.

De examencommissie informeert de Stichting over:

- het voornemen op een bepaalde datum examens af te nemen. Daarbij moet steeds een lijst met namen van de kandidaten aan de Stichting voorgelegd worden;
- de examenresultaten van alle kandidaten die aangemeld werden.

§ 4 *De afgifte van certificaten*

De examencommissie deelt de Stichting de resultaten van de examens mee. Als de kandidaat aan de voorwaarden voor de toekenning van het certificaat “Duits in de Beroepscontext / Deutsch für den Beruf Niederlande“ heeft voldaan, verstrekt de Stichting een certificaat dat alle noodzakelijke informatie over de kandidaat en zijn resultaten bevat. Als een kandidaat niet aan de voorwaarden heeft voldaan, geeft de Stichting een certificaat van deelname af. De examencommissie en de Stichting houden beide een archief bij waarin de examendata zijn vastgelegd.

§ 5 *Competentie-ontwikkeling bij de examinatoren respectievelijk assessoren*

De examencommissie zorgt voor voldoende gekwalificeerde medewerkers, die de examens afnemen. Daartoe nemen deze medewerkers deel aan kwalificatie-cursussen die door de Stichting aangeboden en gegeven worden. Een geldig bewijs van succesvolle deelneming aan een dergelijke cursus is een voorwaarde examens af te mogen nemen.